

דברי תורה

מאת נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א שנאמרו בסעודה שלישית פרשת תרומה תשפ"ד לפ"ק

בעיר פאלם ספרינגס

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויען - גליון אלף ת"כ

בקדושתו לשמים, אין בו כח להשפיע זאת. ועל דרך זה השלחן, שעל ידה נשפע שפע הפרנסה למטה, לחם פנים לפני תמיד, והשלחן שם עושר וגדולה (רשיי כה-כד), הרי שלחן של עצים וזהב דומם אין בזה קשר למעלה, שעל ידו יושפע שפע של עושר למטה. ועל דרך זה בכל הכלים אשר כל אחד ואחד היה לו כח השפעה מלמעלה למטה לכנסת ישראל. על כן הוצרך לזה חכמה אלקית לצרף בתוך תוכו חלק אלוהי, שתהא מחובר מלמטה למעלה בגבהי מרומים, להיות צינור להשפיע למטה.

וזהו על דרך שכל דבר יש בו חומר וצורה, החומר היא החיצוניות, והצורה היא הפנימיות. ולדוגמא כל בני אדם שבעולם שוים בחיצוניותם ברמ"ח אברים ושס"ה גידין, אבל בפנימיותם כל אחד שונה מחבירו. האומות העולם בפנימיותם הם עם הדומה לחמור (יבמות סב.), וישראל יש בתוכו נשמה חלק אלוהי ממעל, ולמעלה מזה תלמידי חכמים שפנימיותם מלאה תורת ה'. וכמו כן לעשות כלי המשכן בחיצוניות, יוכל כל אומן לעשות, ארון דומם ושלחן דומם, אבל למלא אותם בפנימיותם בכח רוחני אלוהי, שתהא כל כלי מקושר למעלה להוריד השפע למטה, ומשם להשפיע לכל אחד ואחד מישראל לפי מהותו, לזה צריכין לבצלאל וחכמי לב, אשר מילא ה' אותו בחכמת לב, לייצר זאת.

ונראה דוהו שאמר הכתוב (שיר ג ט) אפריון עשה לו המלך שלמה מעצי הלבנון, עמודיו עשה כסף רפידתו זהב מרכבו ארגמן, תוכו רצוף אהבה מבנות ירושלים. והכוונה כי בנדבות המשכן וכליו, לא די בכסף וזהב, כי בזה יכולין לעשות רק חיצוניות של המשכן וכליו. ומשכן קרשים

ויקחו לי תרומה, מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי (כה-ב). וברש"י לי לשמי. וצריך ביאור. – ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם (כה-ח). ולכאורה הוי ליה לומר ושכנתי 'בתוכו', דהא על המקדש קאי. – ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו וכן תעשו (כה-ט). לכאורה צריך ביאור לאיזה צורך הוצרך ה' לעשות למעלה תבנית המשכן וכליו כדי להראותו למשה, וכי משה אב החכמים לא יבין דברי ה' לעשות צורת המשכן וכליו, עד שיראה אותו בעיניו. והלא אנו רואים כהיום שיש לנו צורת המשכן וכליו מדוייקים, הנעשים בדורנו, מבלי שיראו מן השמים תבנית המשכן וכליו.

ונראה דהנה אמרו חז"ל (ברכות נה.) יודע היה בצלאל לצרף אותיות שנבראו בהן שמים וארץ, כתיב הכא (לה-לא) וימלא אותו רוח אלקים בחכמה ובתבונה ובדעת, וכתיב התם (משלי ג-ט) ה' בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה, וכתיב (שם) בדעתו תהומות נבקעו ע"כ. ולכאורה לאיזה צורך הוצרך ה' להחכים את בצלאל בחכמה עצומה כזאת. אך הענין הוא, כי באמת לא יצויר שהקב"ה יצמצם שכינתו לבית גשמי מקרשים, להשרות שכינתו בתוכה, והשמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם (תהלים קטו-טז). והוצרך בצלאל לייצר בתוך העולם הגשמי הזה, מקום שיהא בקדושתו דומה לשמים, שיוכל ה' היושב בשמים לדור בארץ שיש בו בחינת שמים, ועל כן הוצרך בצלאל לידע האותיות שנבראו בהם שמים וארץ.

והנה על דרך זה היא גם הכלים שהיו במשכן, אשר על ידי הארון נשפע למטה מן השמים שפע הארה בתורה, אשר ארון דומם של עצי שטים, שאין לו קשר

המשכן ואת תבנית כל כליו, כאשר אני מראה אותך למעלה הפנימיות שיש בתוך המשכן וכל כליו, 'וכן תעשו' אתם למטה, ואני אשכון בתוכם, שיוכלו לכוין לאמיתת הכוונה העליונה. ועל זה נאמר בגמר המשכן, 'וירא משה את כל המלאכה והנה עשו אותה כאשר צוה ה' (לט-מג), וחזר ואמר 'כן עשו', שראה משה העשיה הגשמי של המלאכה, שהכל היה כפי תבניתו שהראה לו ה', וגם ראה בתוך תוכו הפנימיות של הכלים אשר 'כן עשו', שגם זה עשו כאשר צוה ה' את משה, ויברך אותם משה.

*

ג יש לומר בטעם שהראה ה' למשה תבנית המשכן וכליו, על פי מה דאיתא בגמרא (חולין ז:). רבי פנחס בן יאיר הוה קאזיל לפדיון שבויין, פגע ביה בגינאי נהרא, אמר ליה, גינאי חלוק לי מימך ואעבור בך. אמר ליה, אתה הולך לעשות רצון קונך ואני הולך לעשות רצון קוני נכל הנחלים הולכים אל הים בגזירת המלך], אתה ספק עושה ספק אי אתה עושה [שמא לא יתנן לך בפדיון], אני ודאי עושה. אמר ליה אם אי אתה חולק, גוזרני עליך שלא יעברו בך מים לעולם, חלק ליה. הוה ההוא גברא דהוה דארי חיטי לפיסחא, אמר ליה חלוק ליה נמי להאי דבמצוה עסיק, חלק ליה. הוה ההוא טייעא [סוחר ערבי] דלווה בהדייהו, אמר ליה חלוק ליה נמי להאי, דלא לימא כך עושים לבני ליה [בתמיה, לבני חבורה שמניחין והולך], חלק ליה. אמר רב יוסף כמה נפיש גברא ממשה ושתין רבוון, דאילו התם חד זימנא והכא תלתא זימנין ע"כ. וביאר בנועם אלימלך (לקוטי שושנים בסופו), כי כל דבר ודבר בתחלתו לפעול איזה נס הוא קשה מאד, אבל כיון שכבר נעשה פעם אחת, כבר יכולים הצדיקים שיהיו אחר כך לעשות כזאת אפילו כמה פעמים, כיון שנפתח השער. והפירוש בגמרא הוא כך, כמה נפיש גברא, כלומר מהיכן בא לו זה שהיה יכול לפעול דבר גדול כזה, ומפרש ממשה ושתין רבוון, שהם פתחו השער, והיה זה יכול לפעול, דאילו התם חדא זימנא, פירוש אף שלא היה התם כי אם חדא זימנא, היה רבי פנחס יכול לפעול הכא תלתא זימני ע"כ.

ו דרך זה במשכן ה', להקים משכן וכליו בקדושה עצומה כזו, שכל אויר המשכן תהא כבחינת שמים, וכל כלי תהא מקושר למעלה להוריד השפעות טובות למטה, אי אפשר לבשר ודם לייצר זאת. אבל אחר שהקב"ה עשה זאת בראשונה למעלה, כבר נפתח בזה הפתח גם לדרי מטה

כסף וזהב גשמי, אין בזה מציאות של מקום להשראת השכינה, וכלים דוממים אין להם קשר למעלה להוריד בהם השפעה מן השמים. על כן נותני תרומת המשכן, לא די להם בנתינת כסף וזהב לבד, אלא הוצרכו ליתן אותם מנדיבות הלב עבור אהבתם ליוצרם. ומעצם הכסף וזהב נעשו חיצוניות המשכן והכלים, ומאהבת ה' בנדבתם נעשה פנימיותם האלקות שבתוכה. וזהו שאמר הכתוב, אפריון עשה לו המלך שלמה, המלך ששלום שלו, עמודיו עשה כסף רפידתו זהב מרכבו ארגמן, זהו בחיצוניות, שנעשה כל זאת מהכסף והזהב שנתנו לנדבת המשכן. ושוב אמר 'תוכו', וממה נעשה התוכו של הכלים הללו שיהיה בהם כח אלקי לקשר ולהוריד על ידה שפע השמים להארץ. ועל זה אמר כי 'תוכו רצוף אהבה מבנות ירושלים', מגודל אהבת ה' בעת נדבתם, מהפנימיות של ישראל בנתינת נדבתם, מזה נתהוה הפנימיות והתוך שיש בהמשכן וכליו. (וכעין זה איתא באלשיך באופן אחר).

ו אמר 'ויקחו לי תרומה', לי לשמי, שלא די ליתן הכסף והזהב לבד, כי מזה יכולים לעשות רק כלים דוממים, אלא יתנו תרומתם באופן שיוכלו לייצר בתוכם שמות שנבראו בו שמים וארץ, לקשר השמים והארץ יחד. אשר זה תלוי בהפנימיות של נתינת הכסף והזהב. ומאת 'כל איש אשר ידבנו לבו', שיתן מנדיבת הלב מאהבת קונו, מזה 'תקחו את תרומתי', שמחיצוניות הכסף והזהב נעשה הכלים בחיצוניותם, ומפנימיות לבם של נדבתם מזה נעשה פנימיות כלי המשכן.

ו אופן ציור המשכן וכליו, לא הוצרך ה' להראות תבנית המשכן, כי משה בחכמתו ישיג זאת, אלא הוצרך ה' להראות למשה פנימיותם של הכלים הללו, שישגי בעיני השכל שלו הפנימיות שיש בהמשכן וכליו למסרם לבצלאל והחכמי לב איך ימשיכו זאת להכלים שיעשו. וה' יהא בעזר העושי מלאכה שישרה עליהם השראת השכינה שיוכלו לייצר פנימיותם של הכלים. וגם ישרה שכינתו על הנותני נדבת המשכן שיוכלו לכוין כראוי בנתינתם, שיהא תוכו רצוף אהבה, שיוכלו להעשות מהם הפנימיות של המשכן וכליו.

ו אמר ה', ועשו לי מקדש ושכנתי 'בתוכם', היינו בין בתוך נותני תרומת המשכן, ובין בתוך החכמי לב שיעשו המקדש. וככל אשר אני מראה אותך את תבנית

ולא קיימי מקמי גברא רבא ע"כ. ואם כן סיועת קדושת משה יסייע להם להבין צורת תבנית המשכן, ולמה הוצרכו לארון תחלה.

אמנם איתא בגמרא (נדריים לח.) בתחלה היה משה למד תורה ומשכחה, עד שניתנה לו במתנה, שנאמר (לא-יח) ויתן אל משה ככלתו לדבר אתו בהר סיני שני לוחות העדות, לוחות אבן כתובים באצבע אלקים ע"כ. וברש"י ככלתו כתיב חסר, שנמסרה לו תורה במתנה ככלה לחתן, שלא היה יכול ללמוד כולה בזמן מועט כזה (תנחומא יח) ע"כ. ומתנה זו קיבל בסוף יום הארבעים, ככלותו לדבר אתו בהר סיני. ואם כן עד יום האחרון שהיה אז בשמים, לא השיג משה כל התורה כולה, שהיה לומד ומשכח.

והנה מבואר בזה"ק (ויקהל קצה.) דפרשת תרומה, ציווי הקב"ה למשה שיעשה משכן, היה בארבעים יום הראשונים שהיה משה למעלה, טרם שעשו ישראל את העגל, ובהיות שחטאו בעגל, לא הגיד לישראל ציווי המשכן עד למחרת יום הכיפורים שהיו ישראל מרוצים להקב"ה (הובא בהג"ה לרש"י שמות לא-יח). ואם כן באותה שעה שניתנה למשה הציווי על בנין המשכן, לא היה עדיין למשה שלימות התורה, שהיה לומד ומשכח, ועל כן צוה ה' תחלה עשיית הארון, שיש בה שלימות כל התורה, כי בהלוחות נרמזו כל התורה כולה, וזה יסייע אותם להבין ולהשכיל תכנית המשכן. אמנם בכלות הארבעים יום שאז ניתן למשה כל התורה כולה במתנה ככלה, מאז נתעלה חשיבותו של משה יותר מהלוחות, וקדושת משה עצמו במקום הארון עומדת, וקדושת תורתו יסייע להחכמי לב לעשות המשכן כתיקונו. ולכן בפרשת תשא לא הוצרכו עוד לסיועת קדושת הארון שיוכלו לעשות המשכן, כי מאז נתעלה משה עצמו להיות הארון ה', ואז נאמר למשה משכן ואחר כך ארון וכליו.

*

והנה כל כלי המשכן היה מדתם באמות שוות, חוץ מהארון והשלחן, שהארון אמה וחצי קומתו (כה-ח), וכמו כן השלחן אמה וחצי קומתו (כה-בג), ובודאי סודות נשגבות במדתם. אמנם יש לומר, כי הכתוב אומר, ושמת את השלחן מחוץ לפרוכת, ואת המנורה נוכח השלחן על צלע המשכן תימנה, והשלחן תתן על צלע צפון (כו-לה). והיינו שהשלחן היה מונח בהיכל מכוון נגד המנורה.

שיוכלו לעשות זאת. ועל כן הראה ה' למשה תבנית המשכן וכל כליו, שנעשה כבר למעלה בראשונה בכח ה', וממילא יוכלו כבר החכמי לב למטה לעשות כמותה, שכבר נפתח השער מלמעלה. וזהו שאמר לו ה', ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו, הרי כבר נשפע מן השמים כח זה לייצר משכן וכליו באופן נעלה, וכן תעשו, גם אתם למטה בקל יהיה לכם, לעשות משכן וכליו כמראה אשר הראה ה' את משה בהר.

*

והנה בגמרא (ברכות שם) אמרו, בצלאל על שם חכמתו נקרא, בשעה שאמר לו הקב"ה למשה, לך אמור לו לבצלאל עשה לי משכן ארון וכלים [שכן הם סדורים בפרשת כי תשא, את אהל מועד ואת הארון לעדות וגו' (לא-יח)], הלך משה והפך ואמר לו, עשה ארון וכלים ומשכן [כסדר שהם סדורים בויקחו לי תרומה אמר לו]. אמר לו, משה רבינו, מנהגו של עולם אדם בונה בית ואחר כך מכניס לתוכו כלים, ואתה אומר עשה לי ארון וכלים ומשכן, כלים שאני עושה להיכן אכניסם, שמא כך אמר לך הקב"ה עשה משכן ארון וכלים. אמר לו, שמא בצל א-ל היית וידעת ע"כ. ולכאורה יש קושיא לאלקינו, למה מתחלה הקדים ה' ארון וכלים קודם המשכן, ושוב הקדים המשכן קודם ארון וכלים.

ונראה דהנה בחתם סופר (בפרשתנו קב:) כתב בטעם שהקדים ה' ארון תחלה, שלא היה בכח שכל אנושי להבין צורת הבנין, אם לא בסיועת קדושת הארון שסייע להם ע"כ. והיינו כי בהארון היה מונח הלוחות, שכולל בתוכה כל התורה כולה, ובתורה יש קדושה עצומה, עד שלא היה להארון מקום בעולם הגשמי, וכמאמרם (מגילה י:) מקום ארון אינו מן המדה [אינו אחוז למעט מדת קרקע לכל צדדיו כלום, כדקתני יש לו עשר אמות לכל רוח, באמצע בית קודש הקדשים היה יושב, ויש ריוח בינו לבין הכתלים עשר אמות לכל צד, וכל הבית אינו אלא עשרים על עשרים, נמצא שאינו ממעט כלום] ע"כ. ולכן הוצרך לעשות הארון תחלה, ובסיוע קדושת הארון, אור התורה שבה, ישכיל את בצלאל וחכמי לב להבין צורת הבנין.

ולכאורה יש להבין, הלא משה רבינו עמהם, אשר כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש מונח בתוכו, ועדיפא משה מקדושת הארון, וכמאמרם (מכות כב:) כמה טפשאי שאר אינשי [רוב בני אדם] דקיימי קמי ספר תורה,

והענין הוא, כי בכל הכלים כתיב ועשית, אבל בארון כתיב ועשו. ואיתא במדרש (שמו"ר לד-ב) אמר רבי יהודה בן רבי שלום, אמר ליה הקב"ה יבואו הכל ויעסקו בארון כדי שיזכו כולם לתורה. והיינו כי קיום התורה אי אפשר בלי סיוע מהכלל ישראל, כי היושבים באהלה של תורה מלאכתם צריכה להיות נעשית על ידי אחרים, והמה המחזיקי תורה, שאם אין קמח אין תורה (אבות ג-יז). ועל זה נאמר (דברים לג-ח) שמח זבולון בצאתך ויששכר באהליך. וברש"י זבולון ויששכר עשו שותפות, זבולון לחוף ימים ישכון, ויוצא לפרקמטיא בספינות ומשתכר, ונותן לתוך פיו של יששכר, והם יושבים ועוסקים בתורה. לפיכך הקדים זבולון ליששכר, שתורתו של יששכר על ידי זבולון היתה (ב"ר צט-ט) ע"כ. ולכן היה השלחן מכוון נגד המנורה, כי המנורה רומז על נר מצוה ותורה אור (משלי ו-כג), והמה החכמי ישראל שבהם מונח אור התורה, ולעומתם עומדת השלחן של עושר וכבוד, שישים הזבולון עיניו תמיד איך יוכל להחזיק את היששכר שיושב באהלה של תורה. ולכן אצל הארון נאמר ועשו, כי כל ישראל יתכן לו להיות חלק בהתורה המונחת בהארון.

וכבר פירשו מאמרם (חולין צא). צדיקים חביב עליהם ממונם יותר מגופם, כי הצדיקים אין להם שום חביבות בעולם רק מה שנוגע לקיום התורה ומצותיה. וגוף האדם יחידי מוגבל עד כמה הוא יכול לעבוד את ה' להרבות כבוד שמים, כי היום אינו רק כ"ד שעות. לא כן במחזיקי תורה, הם יכולים בממונם לקנות עולמות של תורה מדי יום ביומו, בהחזקת תלמידי חכמים וכוללים ומוסדות התורה, ובממונם יכולים לעבוד את ה' יותר ממה שיוכלו בגופם. ולכן צדיקים חביב עליהם ממונם יותר מגופם.

ולעתיד זוכין המחזיקי תורה לקבל זכות מחצית התורה של הלומדי תורה, וחלק כחלק יאכלו, וכדאיתא במדרש (ילקוט קהלת תתקעה) כי בצל החכמה בצל הכסף (קהלת ז-ב), אמר רבי יוחנן כל המטיל מלאי לכיס של תלמיד חכם

זוכה ויושב בישיבה של מעלה, שנאמר כי בצל החכמה בצל הכסף. רבי ירמיה בשם רבי חייא בר אבא, מצינו שעתיד הקב"ה לעשות צל וחופה לבעלי מצות אצל בעלי תורה שנאמר כי בצל החכמה בצל הכסף וכו' ע"כ. וכן הוא במדרש (ויק"ר כה-ב) ע"ש.

ואיתא במשנה (אבות ג-ג) שלשה שאכלו על שלחן אחד ואמרו עליו דברי תורה כאילו אכלו משלחנו של מקום ברוך הוא, שנאמר (יחזקאל מא-כב) זה השלחן אשר לפני ה'. וברע"ב מראשו של מקרא הוא יוצא, דכתיב והמזבח עץ שלש אמות, אל תקרי אמות אלא אמות, כמו יש אם למקרא. שלש כנגד תורה נביאים וכתובים, ואמרי לה מקרא משנה ותלמוד. שצריך אדם לדבר בהן על השלחן, ואז קרוי שלחן אשר לפני ה' ע"כ. ואם כן הדין היה נותן שיהא קומת הארון שלשה אמות, נגד תורה נביאים וכתובים, ונגד מקרא משנה תלמוד. וכמו שהגדירו חז"ל את התורה שהיא אוריין תליתאי (שבת פח.), אבל בהיות שתורתם של היושבים באהלה של תורה מתחלקת, שהמחצה ניתן למחזיקי תורה, שעליהם רומז השלחן, על כן נתחלקו השלש אמות של הארון, וקומת הארון אמה וחצי, ולהשלחן ניתן קומת אמה וחצי, וביחד נשלם שלימות התורה.

*

והנה מעשה הכרובים היו מקשה (כה-יח), וכמו כן המנורה (כה-לא), לא כן השלחן איתא בגמרא (פסחים קט): שלחן של מקדש של פרקים הוה נואת כל חלקיו היו יכולין לפרקן ע"ש. ויש בזה רמז למאמרם (עירובין סג). כל הנותן מתנותיו (מתנות כהונה שלו) לכהן אחד מביא רעב לעולם ע"כ. וכן נפסק בשלחן ערוך (יו"ד סימן רנז-ט) לא יתן אדם כל צדקותיו לעני אחד בלבד ע"ש. ולכן אין השלחן, הרומז למחזיקי התורה, מקשה מחתיכה אחת, אלא של פרקים הוה, לחלק צדקותיו אחת הנה ואחת הנה, וכל דבר מצוה שיבוא לידו יקח חלק בו, להיות לו זכות בכל סוגי הצדקות שיוכל להיות לו חלק בהם.

הגליון הזה נתגדב על ידי

<p>מוה"ר ר' יושע דוד פליישער הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהכנס בנו לעול התורה והמצות</p>	<p>מוה"ר ר' לייב בלומענפעלד הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בתו למזל טוב</p>	<p>מוה"ר ר' משה האלד הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בתו למזל טוב</p>
<p>קול מעדני מלך וויען — 718.400.7710 • MechonMMVien@Gmail.com • הרוצה לגדב להוצאת הגליון יפנה להר"ר יואל ברא"ש פייערווערקער הי"ו 347.425.2151</p>		